

Анонимизиран текст

Превод

C-865/19 - 1

Дело C-865/19

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

27 ноември 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Tribunal d'instance de Rennes (Франция)

Дата на акта за преюдициално запитване:

21 ноември 2019 г.

Ищец:

Caisse de Crédit Mutuel Le Mans Pontlieue

Отвeтник:

OG

[...] **Определение от 21 ноември 2019 г.**

[...]

СЪС СТРАНИ:

ИЩЕЦ:

CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS
PONTLIEUE [...], LE MANS [...] [ориг. 2]

И:

ОТВЕТНИК/ОТВЕТНИЦИ:

OG

[...] ST GRÉGOIRE, [...]

ПРИПОМНЯНЕ, ФАКТИ, ПРОИЗВОДСТВО. ИСКАНИЯ И ОСНОВАНИЯ НА СТРАНИТЕ

Съгласно нотариално заверен акт от 7 август 2008 г. CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE отпуска на OG и PF, с цел придобиване на недвижим имот:

- кредит MODULIMMO в размер на 80 275 EUR, чието изплащане е разпределено на 300 месечни вноски, при лихва от 4,85 %,
- безлихвен кредит в размер на 13 200 EUR, чието изплащане е разпределено на 96 месечни вноски.

Безлихвеният кредит е погасен през юли 2016 г.

Поради натрупването на неплатени вноски с препоръчано писмо с обратна разписка от 26 април 2018 г. CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE обявява настъпването на предсрочна изискуемост и иска плащането на сумата от 78 080 EUR.

На 11 май 2018 г. в кантората е изпратено известие, че предстои налагане на запор/продам на обезпечението.

С искова молба от 11 юни 2018 г., получена от Tribunal d'instance de Rennes (Районен съд Рен, Франция) на 13 юни 2018 г., CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE иска налагане на запор върху възнаградението на OG за целите на събиране на вземане в размер на 78 602,57 EUR.

Същият иск е предявен и срещу PF.

Насрочено за 11 октомври 2018 г., съдебното заседание по делото е отложено за 20 декември 2018 г., за да се даде възможност на кредитора да предостави разяснения относно евентуална двегодишна погасителна давност, относно приложимия лихвен процент и относно исканата главница.

Впоследствие делото е отложено за 28 февруари 2019 г., за да се даде възможност на кредитора да предостави разяснения относно евентуална грешка в посочения в договора за кредит и в предложението за кредит ГПР.

С бележка от 24 декември 2018 г. съдът обръща внимание на страните, че пропорционалният ГПР по кредит в размер на 80 275 EUR и разноси от 583 EUR, чието изплащане е разпределено на 96 месечни вноски по 384,90 EUR и 204 месечни вноски по 527,55 EUR без задължителната застраховка в размер на 22,76 EUR/месец, изчислен съгласно метода за актуализация, въведен с Декрет № 2002-98 от 10 юни 2002 г. и приложението към него и валиден за всички кредити, възлиза на 5,364511 %,

което при закръгляване до трия знак след десетичната запетая дава 5,365 %, а не 5,363 %, както е посочено в предложението за кредит.

[...] [формула за изчисляване на лихвения процент]

Той посочва, че въпросът дали когато ГПР е 5,364511 %, обявеният от кредитодателя размер от 5,363 % може да се счита за точен, без съмнение заслужава да бъде поставен на **[ориг. 3]** Съда на ЕС, доколкото правилото, което трябва да се следва при закръгляването на ГПР (TEG, или TAEG, считано от 1 октомври 2016 г.), попада в приложното поле на общностното право.

[...] [национално производство]

С писмени искания [...] CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE [...] иска от съда:

- да отхвърли всички молби, възражения и искания на OG и PF,
- да постанови, че искането ѝ за налагане на заповед върху възнагражденията на OG и PF е допустимо и основателно,
- да постанови, че искът ѝ за плащане не е погасен по давност,
- да констатира наличието на изпълнително основание,
- да постанови, че няма основание за намаляване на договорния лихвен процент,
- да разпреди налагане на заповед върху възнагражденията на OG и PF за целите на събиране на вземането ѝ, което към 11 юни 2018 г. се изчислява временно на 78 663,46 EUR,

[...].

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE възразява срещу направеното от ответниците искане за отправяне на преюдициално запитване. Всъщност тя счита, че правилото, което трябва да се приложи, е ясно, по-специално с оглед на практиката на Cour de cassation (Касационен съд, Франция), който не допуска възможността кредитополучателят да се позове на грешка в ГПР, когато тази грешка не засяга първия знак след десетичната запетая.

Освен това тя счита, че OG и PF не могат да изтъкнат възражение за нищожност на ГПР поради изтичане на петгодишния давностен срок, доколкото актът е официализиран на 7 август 2008 г.

По същество тя счита, че кредитополучателите, които не се обосновават с търсене на конкурентни предложения за кредит, не са претърпели никаква вреда.

Освен това тя изтъква, че в изчисленията ѝ, основани на разделяне на годишната лихва на 12 части съгласно безспорно приетото в правната уредба и в съдебната практика правило за осреднения месец, не е допусната грешка, тъй като начинът на изчисляване на съда, възпроизведен от ответниците, е неприложим.

Тя счита и че искът ѝ не е погасен по давност, че размерът му е напълно обоснован и възразява срещу искането за гратисен период. **[ориг. 4]**

С писмени искания, които се отнасят и до PF [...], OG, [...] от съда се иска:

преди да постанови решение по делото,

- да отправи до Съда на Европейския съюз преюдициален въпрос относно тълкуването на Директива 98/7/ЕО от 16 февруари 1998 година от френското вътрешно право,

по същество,

- да констатира нищожността на клаузата относно лихвите по разглеждания кредит,

- като главно искане, да постанови, че CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE е изгубила правото си на лихви и разноски, и да определи размера на вземането на 33 179,98 EUR,

- при условията на евентуалност, да замени договорния лихвен процент със законоустановения такъв и да разпорежи прихващането между главницата и все още дължимите лихви в размер на законоустановения лихвен процент, както и връщането на разликата между вече платените лихви в размер на договорния лихвен процент и лихвите в размер на законоустановения такъв, които да се приложат с обратно действие,

- във всички случаи, да им предостави най-дългия възможен срок и да постанови, че върху дължимите суми няма да се начисляват лихви в рамките на предоставения срок,

[...]

Тя изтъква, че петгодишният давностен срок е започнал да тече от деня, в който те са узнали обстоятелството, позволяващо им да предявят иск, с други думи когато съдът е повдигнал служебно това основание. Тя добавя, че посочването на ГПР в договор е от съществено значение, както припомня

Съдът на ЕС, и уточнява, че по естеството си този процент е определящ за съгласието на потребителя.

МОТИВИ НА РЕШЕНИЕТО

ПО СВЪРЗАНАТА С ГПР ГРЕШКА

1. По погасяването по давност на основанието

Съгласно член 122 от Code de procédure civile (Граждански процесуален кодекс) възражение за недопустимост е всяко основание, с което се цели обявяване на искането на противната страна за недопустимо — без необходимост от разглеждане по същество — поради липса на право на иск, като липса на процесуална легитимация, липса на правен интерес, погасяване по давност, преклузивен срок, пресъдено нещо.

В конкретния случай, тъй като разглежданият договор за кредит е сключен на 7 август 2008 г., според банката кредитополучателите вече не могат да се позоват на грешка в ГПР. [ориг. 5]

На първо място, следва да се отбележи, че това основание е повдигнато от съда, който в никакъв случай не може да бъде приравнен на страна по спора. Всъщност подобна погасителна давност може да се приложи само по отношение на съдебен иск и на предявения в отговор на това насрещен иск. Следователно погасителната давност важи само за страните по спора, а не за съда. Като повдига служебно дадено основание, съдът поема инициатива, чиято цел е да се гарантира спазването на закона, следователно той не действа като страна и не предявява искане. Ето защо основанието не е може да се обяви за „недопустимо“.

Освен това, що се отнася до началния момент на погасителната давност, съдът не се намира в същото положение като кредитополучателя, който ако се приеме, че е достатъчно запознат с тънкостите на правото в областта на защитата на потребителите, би могъл да установи неспазването на разпоредбите, приложими в тази област, още при подписването на договора и който при това положение би проявил небрежност, оставяйки давностния срок да тече. Всъщност, тъй като съдът очевидно се е запознал с договора едва при започването на процеса, евентуалният давностен срок би могъл да започне да тече най-рано от момента на завеждането на исковата молба.

Освен това законодателят не налага никакви срокове за служебното повдигане на основание. [...] [исторически преглед на законодателството]

Накрая, с оглед на практиката на Съда на Европейския съюз, необходимостта да се компенсира „неравнопоставеността между

потребителя и продавача или доставчика [...] с положителни и външни по отношение на страните по договора действия на сезирания с подобни спорове национален съд“ (Съд на ЕС, 21 април 2016 г., дело C-377/14, Radlinger, т. 66 и 67) трябва да доведе съда до решението да извърши служебна проверка на нередностите, които констатира, и по-специално на най-сериозните от тях (Съд на ЕС, 16 ноември 2016 г., дело C-42/15, Home Crédit Slovakia, т. 70 и 71), като вътрешното право не може да му попречи да направи това при изтичането на определен срок (Съд на ЕС, 21 ноември 2002 г., дело C-473/00, Cofidis).

Положение, при което съдът, когато прецени, че това е подходящо, компенсира слабостта или незнанието на някоя от страните, е забележителен пример за справедлив процес.

Що се отнася до самите страни, следва да се припомни, че и насрещните искания, и доводите на защитата са по един и същи начин насочени срещу страните в производството. Претенциите на длъжник, с които се цели единствено отхвърляне на предявените срещу него искания, представляват просто довод на защитата по същество по смисъла на член 71 от Code de procédure civile (Граждански процесуален кодекс), за който давностният срок не важи.

Доводите за загуба на право на лихви или за нищожност на ГПР спадат към режима на защитата по същество, когато представляват основание, с което поне отчасти се цели претенцията на противната страна да бъде отхвърлена като необоснована след разглеждане по същество, без това основание да е придружено с насрещно искане за плащане на евентуално надвнесени суми. [ориг. 6]

Накрая, не е доказано, че като незапознати кредитополучатели OG и PF са можели лично да открият грешките при изчисляването на ГПР и на процента за периода, които не се дължат на обикновен пропуск да се включат някои разноси, а на цялостна грешка в изчислението.

Следователно доводът за изтичане на давността на основанието не може да се противопостави на ответника.

Поради това съдът отхвърля повдигнатото възражение за недопустимост.

2. По преюдициалния въпрос

В приложение II към Директива 98/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 година за изменение на Директива 87/102/ЕИО относно сближаването на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно потребителския кредит, се въвежда математическа формула, която да се използва за изчисляването на ГПР, като в текста на френски език се уточнява (забележка г):

„Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Lorsque le chiffre est arrondi à une décimale particulière, la règle suivante est d'application: si le chiffre de la décimale suivant cette décimale particulière est supérieur ou égal à 5, le chiffre de cette décimale particulière sera augmenté de 1“ [в текста на български език *„Резултатът от изчисляването се изразява с точност поне до първия знак след десетичната запетая. Когато се закръглява до конкретен знак след десетичната запетая, се прилага следното правило: Ако цифрата на стотните след десетичната запетая е по-голяма или равна на 5, то цифрата на десетите се увеличава с единица“*].

Това правило е възпроизведено в Директива 2008/48/ЕО от 23 април 2008 година за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета и в по-новата Директива 2014/17/ЕС от 4 февруари 2014 година относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители, както следва:

„Резултатът от изчислението се изразява с точност до поне един знак след десетичната запетая. Ако една цифра след десетичната запетая е по-голяма или равна на 5, [предхождащата я цифра след десетичната запетая] се увеличава с едно“.

В националното право изведената от общностната правна уредба математическа формула е възпроизведена в приложение към член R 314-3, предишен R 313-1 III, от Code de la consommation (Кодекс за потреблението), а правилото за закръгляване е припомнено в буква d) от това приложение (*„Резултатът от изчислението се изразява с точност до поне един знак след десетичната запетая. Когато се закръглява до конкретен знак след десетичната запетая, се прилага следното правило: ако една цифра след десетичната запетая е по-голяма или равна на 5, предхождащата я цифра след десетичната запетая се увеличава с едно“*). До 30 септември 2016 г. припомненото по-горе правило за закръгляване формално се прилага само по отношение на потребителските кредити, но съдебната практика го разширява до кредитите за недвижими имоти. От 1 октомври 2016 г. Декрет 2016-884 от 29 юни 2016 г. официално разширява прилагането му до кредитите за недвижими имоти.

Очевидно е, че двете изречения, съставляващи забележка d) по-горе, се допълват: първото изречение (*„Резултатът от изчислението се изразява с точност до поне един знак след десетичната запетая“*) изисква да се посочи поне един знак след десетичната запетая: действително изразът *„знак след десетичната запетая“* означава всяка от цифрите, разположени вдясно от запетаята, а не цифрова стойност; следователно в това първо изречение думата *„exactitude“* [в текста на български език *„точност“*] (която не е придружена от прилагателното *„математическа“*), е синоним на *„précision“* [точен брой знаци]. [ориг. 7]

От своя страна, второто изречение („Когато се закръглява до конкретен знак след десетичната запетая, се прилага следното правило: ако една цифра след десетичната запетая е по-голяма или равна на 5, предхождащата я цифра след десетичната запетая се увеличава с едно“) установява правило за закръгляване за последния посочен знак след десетичната запетая (той може да е първият, ако кредитодателят посочва само един): този знак след десетичната запетая трябва да се коригира в зависимост от стойността на следващия.

Този прочит е възприет от повечето автори, включително от Комисията в Брюксел, която е в основата на текста [...]. [позоваване на доктрината]

Cour de cassation (Касационен съд) не възприема същото тълкуване. Той счита, че думата „exactitude“ [в текста на български език „точност“] в първото изречение на члена („Резултатът от изчислението се изразява с точност до поне един знак след десетичната запетая“) означава математическата точност на резултата (а не броя на знаците след десетичната запетая) и че посоченият знак след десетичната запетая се отнася до цифровото изражение на десетите, или 0,1. Така той приема, че процентът, посочен в договора за кредит, е точен, ако отклонението между него и действителния процент е „под знака след десетичната запетая по член R 313-J (понастоящем R 314-3) от Code de la consommation [Кодекс за потребителите]“ (Civ.1, 26 ноември 2014 г., № 13-23033 - Civ.1, 9 април 2015 г., № 14-14216). Така Касационният съд просто оставя без приложение второто изречение на забележка d) и в същото време смесва точността в броя на знаците и математическата точност в първото изречение. Това тълкуване обаче може да доведе до нарушения на конкуренцията, особено в областта на кредитите за недвижими имоти: ако се върнем на примера, изведен от цитираното по-горе съдебно решение № 14-14216 от 9 април 2015 г., действително е по-привлекателно да се обяви лихва от 5,79 % (и дори 5,75 %, тъй като тя се закръглява на 5,8 %), отколкото действителна лихва от 5,837 или 5,84 %, макар разноските и месечните вноски реално да са едни и същи. За кредит в размер на 500 000 EUR за период от 30 години изборът на кандидат-кредитополучателя естествено ще се насочи към институцията, предлагаща (намален) ГПР от 5,75 %, вместо към институция, обявяваща (реален) ГПР от 5,84 %, тъй като ще вярва, че ще постигне непренебрежима икономия (в този пример тя е в размер на 8 103,07 EUR за срока на кредита).

В разглеждания случай посоченият в предложението за кредит ГПР е 5,363 %, при положение че действителният размер е 5,364511 %; тъй като отклонението между тях е под 0,1, възприетото от Cour de cassation (Касационен съд) тълкуване на забележка d) би довело до валидиране на обявения размер от 5,363 %, въпреки че последният знак след десетичната запетая е грешен. Впрочем, за кредит в размер на 80 275 EUR за период от 300 месеца изборът на кандидат-кредитополучателя естествено ще се насочи към институцията, предлагаща ГПР от 5,363 %, вместо към институция,

обявяваща ГПР от 5,365 %, тъй като ще вярва, че ще постигне икономия, независимо от нейния размер.

Предвид практическото значение, което придобива тълкуването на правилото за закръгляване, въведено със забележка 2), и тъй като става въпрос за текст от общностното право, приложим към всички договори за кредити за потребители — за закупуване на движими и недвижими вещи — тълкуването на това правило е от компетентността на Съда на ЕС.

Cour de cassation (Касационен съд) обаче отказва да се допита до Съда на ЕС [...] **[ориг. 8]** [...] [позоваване на съдебната практика]

През 2017 г. по сходни дела Tribunal d'instance de Limoges (Районен съд Лимож, Франция) на два пъти отправя запитване до Съда на ЕС относно правилото за закръгляване [...], но и в двата случая при поставянето на преюдициалния въпрос кредитодателите се отказват от продължаване на производството и оттеглят иска си, предпочитайки да загубят значителни суми [...], вместо да изчакат произнасянето на Съда на ЕС.

Поради това се налага отправянето на нов преюдициален въпрос.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ

Районният съд постановява определение, с което

- **ОТХВЪРЛЯ** възражението за недопустимост,
- **ОТПРАВЯ** до Съда на Европейския съюз следния преюдициален въпрос:

При положение че годишният процент на разходите по кредит на потребител е 5,364511 %, допуска ли правилото, установено в директиви 98/7/ЕО от 16 февруари 1998 г., 2008/48/ЕО от 23 април 2008 г. и 2014/17/ЕС от 4 февруари 2014 г., съгласно което в текста на френски език „Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Si le chiffre de la décimale suivante est supérieur ou égal à 5, le chiffre de la première décimale sera augmenté de 1“ [в текста на български език „*Резултатът от изчислението се изразява с точност до поне един знак след десетичната запетая. Ако една цифра след десетичната запетая е по-голяма или равна на 5, предхождащата я цифра след десетичната запетая се увеличава с едно*“], да се приеме за точен годишен процент на разходите от 5,363 %?

[...]